

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. kovo 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Direktyva 2008/115/EB – Sulaikymas siekiant išsiųsti iš šalies – 16 straipsnio 1 dalis – Tiesioginis veikimas – Specialus sulaikymo centras – Sąvoka – Sulaikymas įkalinimo įstaigoje – Sąlygos – 18 straipsnis – Nepaprastoji padėtis – Sąvoka – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Veiksminga teisminė kontrolė“

Byloje C-519/20

dėl *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas, Vokietija) 2020 m. spalio 12 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. spalio 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje prieš

K,

dalyvaujant

Landkreis Gifhorn,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, penktosios kolegijos teisėjos pareigas einanti trečiosios kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, ketvirtosios kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai I. Jarukaitis ir M. Iešič,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

posėdžio sekretorius D. Dittert, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. rugsėjo 16 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- K, atstovaujamo *Rechtsanwälte* P. Fahlbusch ir B. Böhlo,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir R. Kanitz,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir H. S. Gijzen,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir H. Leupold,
susipažinęs su 2021 m. lapkričio 25 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 16 straipsnio 1 dalies ir 18 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas vykdant K išsiuntimo procedūrą, per kurią ginčijamas jo sulaikymo Hanoverio (Vokietija) įkalinimo įstaigos Langenhageno (Vokietija) skyriuje teisėtumas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/115 3, 13 ir 16 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
 - (3) 2005 m. gegužės 4 d. Europos Tarybos Ministrų komitetas priėmė „Dvidešimt gairių dėl priverstinio grąžinimo“.

<...>

- (13) Priverstinių priemonių taikymas turėtų priklausyti nuo proporcingumo ir veiksmingumo principų, atsižvelgiant į priemones, kurių imamasi, ir siekiamus tikslus. Turėtų būti numatytos minimalios apsaugos priemonės, taikomos priverstiniam grąžinimui, atsižvelgiant į 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos sprendimą 2004/573/EB dėl jungtinių skrydžių organizavimo, iš dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijos išsiunčiant trečiųjų šalių piliečius, kurių atžvilgiu priimti atskiri įsakymai dėl išsiuntimo [(OL L 261, 2004, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 78)]. Valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė pasinaudoti įvairiomis galimybėmis kontroliuoti priverstinį grąžinimą.

<...>

- (16) Sulaikymo taikymas išsiuntimo tikslu turėtų būti ribojamas ir atitikti proporcingumo principą priemonių, kurių imamasi, ir siekiamų tikslų atžvilgiu. Sulaikymas yra pateisinamas tik tada, kai rengiamasi grąžinimui arba išsiuntimo procesui, ir jei švelnesnių priverstinių priemonių nepakaktų.“

4 Šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma grąžinimo tvarka tik tam, kad parengtų grąžinimą ir (arba) įvykdytų išsiuntimo procesą (nebent konkrečiu atveju gali būti veiksmingai taikomos kitos pakankamos, tačiau švelnesnės priverstinės priemonės), visų pirma, kai:

- a) esama pasislėpimo pavojaus, arba
- b) atitinkamas trečiosios šalies pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo proceso, arba jiems trukdo.

Sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui.“

5 Šios direktyvos 16 straipsnyje nustatyta:

„1. Sulaikymas paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose. Jeigu valstybė narė neturi galimybių apgyvendinti tokius asmenis specialiaame sulaikymo centre ir turi naudotis įkalinimo įstaigų patalpomis, sulaikyti trečiosios šalies piliečiai atskiriami nuo kalinių.

2. Sulaikytiems trečiosios šalies piliečiams paprašius, jiems suteikiama galimybė per pagrįstą laikotarpį susisiekti su teisiniais atstovais, šeimos nariais ir kompetentingomis konsulinėmis įstaigomis.

3. Ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamiesiems asmenims. Teikiama neatidėliotina medicinos pagalba ir užtikrinamas būtinas ligos gydymas.

4. Atitinkamoms kompetentingoms nacionalinėms, tarptautinėms ir nevyriausybinėms organizacijoms bei įstaigoms suteikiama galimybė apsilankyti sulaikymo centruose, kaip nurodyta 1 dalyje, tiek, kiek jie yra naudojami trečiųjų šalių piliečių sulaikymui pagal šį skyrių. Tokiems vizitams gali reikėti gauti leidimą.

5. Sulaikytiems trečiosios šalies piliečiams sistemingai teikiama informacija, paaiškinanti sulaikymo centre taikomas taisykles bei nustatanti jų teises ir pareigas. Tokia informacija apima informaciją apie nacionalinėje teisėje numatytą jų teisę susisiekti su 4 dalyje nurodytomis organizacijomis ir įstaigomis.“

6 Šios direktyvos 17 straipsnyje nurodyta:

„1. Nelydimi nepilnamečiai ir šeimos, kuriose yra nepilnamečių, sulaikomi tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpesniai laikui.

2. Sulaikytos šeimos, laukiančios išsiuntimo, apgyvendinamos atskirai, užtikrinant atitinkamą privatumą.

3. Sulaikyti nepilnamečiai turi galimybę užsiimti laisvalaikio veikla, įskaitant pagal jų amžių jiems tinkamus žaidimus ir pramogas, ir turi teisę į švietimą, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę.

4. Nelydimi nepilnamečiai, jei tai įmanoma, apgyvendinami institucijose, kurių darbuotojai ir patalpos yra tinkami atsižvelgiant į jų amžiaus asmenų poreikius.
5. Nepilnamečių, laukiančių išsiuntimo, sulaikymo atvejais pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas vaiko interesams.“
7. Tos pačios direktyvos 18 straipsnis „Nepaprastosios padėties“ suformuluotas taip:
- „1. Tais atvejais, kai dėl išskirtinai didelio trečiosios šalies piliečių, kurie turi būti gražinti, skaičiaus atsiranda nenumatyta didelė našta valstybės narės sulaikymo centrams arba jos administracinių ar teisminių institucijų darbuotojams, tokia valstybė narė, kol tęsiasi išskirtinė padėtis, gali nuspręsti, kad būtų numatyti ilgesni negu 15 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje nustatyti teisminės peržiūros laikotarpiai ir būtų imamasi skubių priemonių dėl sulaikymo sąlygų, nukrypstančių nuo 16 straipsnio 1 dalyje ir 17 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų.
2. Jei atitinkama valstybė narė imasi tokių išskirtinių priemonių, ji apie tai informuoja Komisiją. Ji taip pat informuoja Komisiją, kai tik nebelieka priežasčių taikyti šias išskirtines priemones.
3. Šio straipsnio nuostatos nesuteikia galimybės valstybėms narėms nukrypti nuo jų bendros pareigos imtis visų būtinų bendro ar specialaus pobūdžio priemonių, kad būtų užtikrintas pagal šią direktyvą numatytas jų pareigų vykdymas.“

Vokietijos teisė

8. Nuo 2017 m. liepos 29 d. iki 2019 m. rugpjūčio 20 d. galiojusios redakcijos 2004 m. liepos 30 d. *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (Įstatymas dėl užsieniečių apsigyvenimo, darbo ir integracijos federalinėje teritorijoje; *BGBL.* 2008 I, p. 162) (toliau – Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymas) 62a straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:
- „Sulaikymas siekiant išsiųsti paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose. Jei Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje nėra galimybių apgyvendinti tokius asmenis specialiaame sulaikymo centre arba jei užsienietis kelia didelę grėsmę trečiųjų asmenų sveikatai ir gyvybei ar svarbiam vidaus saugumo teisiniam gėriui, jis gali būti laikomas kitose įkalinimo įstaigose; tokiu atveju išsiuntimo tikslais sulaikyti asmenys apgyvendinami atskirai nuo kalinių.“
9. 2019 m. rugpjūčio 15 d. *Zweites Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* (Antrasis įstatymas, kuriuo siekiama pagerinti pareigos išvykti iš šalies įgyvendinimą) (*BGBL.* 2019 I, p. 1294, toliau – 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymas) 1 straipsnio 22 punkte numatyta:
- „[Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymo] 62a straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:
- „Išsiuntimo tikslais sulaikyti asmenys apgyvendinami atskirai nuo kalinių. Kai yra sulaikyti keli šeimos nariai, jie apgyvendinami atskirai nuo kitų išsiuntimo tikslais sulaikytų asmenų. Jiems turi būti užtikrintas tinkamas privatumas.“

10. Šio įstatymo 6 straipsnyje numatyta:

„Kitas [Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymo] pakeitimas, įsigaliosiantis nuo 2022 m. liepos 1 d.

[Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymo] 62a straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„Sulaikymas siekiant išsiųsti paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose. Jei federalinėje teritorijoje nėra jokio specialaus sulaikymo centro arba jei užsienietis kelia didelį pavojų trečiųjų asmenų sveikatai ir gyvybei ar svarbiam vidaus saugumo teisiniam gėriui, sulaikymas gali būti vykdomas kitose įkalinimo įstaigose; tokiu atveju išsiuntimo tikslais sulaikyti asmenys apgyvendinami atskirai nuo kalinių. Kai yra sulaikyti keli šeimos nariai, jie apgyvendinami atskirai nuo kitų išsiuntimo tikslais sulaikytų asmenų. Jiems turi būti užtikrintas tinkamas privatumas.“

- 11 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymo 8 straipsnyje nustatyta:

„Įsigaliojimas

(1) Nepažeidžiant 2 dalies, šis įstatymas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo.

(2) 6 straipsnis įsigalioja 2022 m. liepos 1 d.“

- 12 Įstatymo projekto, kuriuo remiantis priimtas 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymas, aiškinamajame memorandume, be kita ko, nurodyta:

„Pakeitus 62a straipsnio 1 dalį laikinai nereikalaujama, taikant Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį, kad išsiuntimo tikslais sulaikyti asmenys būtų apgyvendinti specialiuose sulaikymo centruose. Sulaikymas siekiant išsiųsti laikinai gali būti vykdomas visuose sulaikymo centruose ir, neviršijant 500 vietų ribos, įkalinimo įstaigose. Išlieka reikalavimas atskirti išsiuntimo tikslais sulaikytus asmenis ir kalinius. Taip pat toliau taikoma dabartinė taisyklė dėl kelių tos pačios šeimos narių apgyvendinimo, įtvirtinta 62a straipsnio 1 dalies trečiame ir ketvirtame sakiniuose, ir Direktyvos 2008/115 16 ir 17 straipsnių reikalavimai. Be to, vis dar būtina vertinti ir spręsti klausimą, ar apgyvendinimas įkalinimo įstaigoje yra priimtinas ir teisėtas konkrečiu atveju, pavyzdžiui, kai kalbama apie pažeidžiamai grupei priklausančius asmenis. Numatyta, jog federalinių žemių teisminės institucijos suteikia iki 500 vietų išsiuntimo tikslais sulaikytiems asmenims tam, kad, atsižvelgiant į numatytą išsiųsti skirtų sulaikymo vietų skaičiaus padidėjimą federalinių žemių sulaikymo centruose, iš viso apie 1 000 vietų būtų galima skirti sulaikymui siekiant išsiųsti iš šalies. <...> Nepaprastosios padėties atvejais pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį suteikiama galimybė nukrypti nuo pareigos atskirti nuo kalinių pagal 16 straipsnio 1 dalį, taip pat nuo reikalavimo atskirai apgyvendinti šeimas, įtvirtinto 17 straipsnio 2 dalyje. <...> Sąlyga, kuri turi būti tenkinta siekiant pasinaudoti 18 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe nukrypti, – tai atvejis, kai išskirtinai didelis grąžintinų trečiųjų šalių piliečių skaičius sudaro našta, viršijančią sulaikymo centrų arba administracijos ir teismų personalo pajėgumus. Vokietijos atveju ši sąlyga yra įvykdyta. Vokietijos turimi pajėgumai (2019 m. kovo 27 d.) – maždaug 487 vietos, skirtos sulaikyti išsiuntimo tikslais, visoje federalinėje teritorijoje. Kadangi asmenų, kuriems taikomas vykdytinas įpareigojimas išvykti iš šalies teritorijos, skaičius neatitinka vietų, skirtų sulaikyti siekiant išsiųsti, skaičiaus, akivaizdu, kad egzistuoja per didelė našta esamiems pajėgumams. Ši pajėgumus viršijanti našta faktiškai yra svarbi kliūtis, kuri trukdo įgyvendinti vykdytiną įpareigojimą išvykti iš šalies teritorijos. Esamos vietos, skirtos sulaikyti išsiuntimo tikslais, kiek įmanoma naudojamos federaliniu lygiu, vykstant koordinavimui tarp federalinių žemių. Taip pat tęsiamas vietų, skirtų sulaikyti išsiuntimo tikslais, valdymo gerinimas, kurį vykdo 2017 m. įsteigtas *Gemeinsame Zentrum zur Unterstützung der Rückkehr* [(Bendrasis gražinimo rėmimo centras (ZUR))]. Visoje federalinėje teritorijoje vietų, užimtų padedant ZUR, skaičius sudaro apie dešimt procentų. Tai reiškia, kad faktiškai daug sulaikymo prašymų negali būti pateikta, nors tenkinamos atitinkamos sąlygos. Be to, nebuvo galima numatyti, kad pajėgumai bus viršyti tokiu mastu. Kadangi naujai atvykstančių apsaugos prašytojų skaičius iki 2015 m. nuolat mažėjo, federalinės žemės per kelerius metus pakoregavo pajėgumus, susijusius su

vietomis, skirtomis sulaikyti išsiuntimo tikslais, atsižvelgdamos į tuo metu buvusius mažesnius poreikius, ir sumažino šių vietų skaičių. Dėl 2015 m. pasikeitusios padėties ir staiga labai išaugusio apsaugos prašytojų skaičius pagrindinė federalinės valstybės ir federalinių žemių pareiga buvo sukurti pajėgumus, leidžiančius pasirūpinti asmenų poreikiais. Tai viena iš pareigų, kylančių iš Sąjungos teisės, be kita ko, iš 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96), ir iš 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9), taip pat, be šių aktų, iš Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Esant tokiai situacijai, pareiga pasirūpinti naujai atvykusiais asmenimis buvo svarbesnė nei sulaikymo pajėgumų didinimas tam, kad vėliau (jau pasibaigus prieglobsčio prašymo ir apskundimo procedūrai) būtų įvykdyti Direktyvos 2008/115 reikalavimai. Iš tiesų [šios direktyvos] 18 straipsnyje numatytos nukrypti leidžiančios nuostatos dalykas ir tikslas yra būtent tai, kad, esant tokiai situacijai, valdžios institucijoms būtų leista visų pirma pasirūpinti naujai atvykusiais asmenimis, išvengiant nuspėjamo įsipareigojimų pažeidimo ateityje. <...> Pasibaigus išskirtinei situacijai, [federalinės žemės] nedelsdamos pradėjo plėtoti sulaikymo pajėgumus ir jau pasiekė, kad sulaikymo vietų skaičius būtų padidintas iki 487 vietų visoje federalinėje teritorijoje (2019 m. kovo 27 d.). Atsižvelgiant į laiką, kurio paprastai reikia statybos projektams įgyvendinti ir įkurti sulaikymo siekiant išsiųsti iš šalies centrus, atitinkamų sulaikymo vietų skaičius vis dar neatitinka dabartinių poreikių. Atsižvelgiant į priemones, kurių imtasi, reikia tikėtis, kad sulaikyti išsiuntimo tikslais skirtų vietų skaičius, atitinkantis poreikius, bus pasiektas 2022 m. birželio 30 d. Iki šios datos išlieka išskirtinė padėtis, todėl iki šios datos reikia panaikinti dabartinę 62a straipsnio 1 dalies redakciją. Paskui šiuo metu taikomi teisės aktai įsigalios iš naujo.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 13 Pakistano pilietis K teigia 2015 m. spalio 9 d. atvykęs į Vokietijos Federacinės Respublikos teritoriją. 2017 m. gegužės 24 d. jo prieglobsčio prašymas buvo atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas.
- 14 Vėliau dėl jo priimtas sprendimas išsiųsti yra vykdytinas nuo 2017 m. birželio 7 d.
- 15 2020 m. rugpjūčio 11 d. K buvo sulaikytas maršrutu Berlynas-Briuselis važiuosiamame autobuse. Tą pačią dieną *Amtsgericht Meppen* (Mepeno apylinkės teismas, Vokietija) nurodė iki 2020 m. rugsėjo 25 d. imtinai taikyti jam sulaikymą siekiant išsiųsti ir jis buvo sulaikytas Hanoverio įkalinimo įstaigos Langenhageno skyriuje.
- 16 2020 m. rugsėjo 24 d. *Landkreis Gifhorn* (Gifhorno apskritis, Vokietija) paprašė *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas, Vokietija) pratęsti K sulaikymą iki 2020 m. lapkričio 12 d. Savo prašyme Gifhorno apskritis nurodė, kad numatyta palikti K sulaikytą Hanoverio įkalinimo įstaigos Langenhageno skyriuje.
- 17 Išklauses K, 2020 m. rugsėjo 25 d. nutartimi *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas) nurodė laikyti jį sulaikytą šiame skyriuje iki 2020 m. lapkričio 12 d.
- 18 2020 m. rugsėjo 28 d. K apskundė šį sprendimą tame pačiame teisme ir per šį naują procesą buvo išklaustyta 2020 m. spalio 7 d.

- 19 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris mano turintis jurisdikciją nagrinėti K skundą tik tiek, kiek jis susijęs su sulaikymu nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki spalio 2 d., pažymi, kad Langenhageno skyrius buvo pradėtas eksploatuoti 2000 m. gegužės mėn. ir kad jam vadovauja bausmių vykdymo administracijos pareigūnas. Hanoverio įkalinimo įstaiga, prie kurios administraciniu požiūriu priskirtas šis skyrius, gali priimti apie 600 kalinių ir jai vadovauja direktorius, kuris taip pat yra atsakingas už Langenhageno skyrių. Visą Hanoverio įkalinimo įstaigą prižiūri teisingumo ministras.
- 20 Šis teismas taip pat pažymi, kad Langenhageno skyriaus pajėgumai, kurie jam iš pradžių leido priimti iki 171 asmens, sulaikyto siekiant išsiųsti, buvo gerokai sumažinti. Šiuo metu jame galima laikyti 48 asmenis, sulaikytus siekiant išsiųsti. Kompleksas yra aptvertas aukšta vielos tinklo tvora, jį sudaro trys maždaug vienodo dydžio dviejų aukštų pastatai, ant kurių langų yra grotos, taip pat vienas mažesnis pastatas ir transporto priemonių tunelis, per kurį į teritoriją patenka lankytojai ir įstaigos personalas, įvažiuoja ir išvažiuoja automobiliai.
- 21 Pirmajame iš šių trijų pastatų apgyvendinti trečiųjų šalių piliečiai vyrai, sulaikyti siekiant išsiųsti. Antrajame pastate apgyvendinamos moterys ir, atsižvelgiant į užimtumo lygį, vyrai, trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti. Sulaikytieji gali kasdien būti lankomi, po kelias valandas praleisti lauke, naudotis internetu ir turėti mobiliuosius telefonus. Kambariai nėra rakinami ir juose gyvena tik po vieną asmenį. Vis dėlto išreikškus pageidavimą keli asmenys gali būti apgyvendinti kartu tame pačiame kambaryje. Koridoriuje yra bendri dušai ir tualetai, laisvai prieinami visą dieną.
- 22 Trečiasis pastatas, kuris buvo laikinai uždarytas nuo 2013 m., bent nuo tada, kai priimtas 2020 m. rugsėjo 25 d. sprendimas, iki 2020 m. spalio 2 d. buvo naudojamas pakaitines arba trumpas (iki 3 mėnesių) laisvės atėmimo bausmes atliekantiems kaliniams laikyti. Įkalinimo įstaiga pasirūpino, kad trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, būtų atskirti nuo šių kalinių. Iš pastatų, kuriuose buvo laikomi išsiuntimo laukiantys trečiųjų šalių piliečiai, nebuvo galima tiesiogiai patekti į pastatus, kuriuose laikomi šie kaliniai.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar šiuo laikotarpiu Langenhageno skyrius buvo „specialus sulaikymo centras“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį, nes šiame skyriuje, be asmenų, sulaikytų siekiant išsiųsti, buvo laikomi ir kaliniai, o geografinis ir organizacinis atskyrimas nebuvo užtikrintas. Šio skyriaus pastatai yra labai arti vienas kito ir į juos asmenys, visų pirma įkalinimo įstaigos darbuotojai, gali patekti tik per bendrą įėjimą.
- 24 Be to, šis teismas pažymi, kad, nors Langenhageno skyrius turi savo direktorę, jame tie patys įkalinimo įstaigos darbuotojai prižiūri tiek nuteistuosius, tiek asmenis, sulaikytus siekiant išsiųsti.
- 25 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymu padarytas Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymo 62a straipsnio 1 dalies pakeitimas, pagal kurį leidžiama iki 2022 m. liepos 1 d. nukrypti nuo pareigos, kylančios iš Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio, neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius laikyti specialiuose sulaikymo centruose, prieštarauja Sąjungos teisei.
- 26 Nors siekdamas nukrypti nuo šio 16 straipsnio 1 dalies Vokietijos teisės aktų leidėjas iš tiesų rėmėsi nepaprastosios padėties buvimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį, šis teismas pažymi, kad, neatsižvelgiant į tai, ar 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymo priėmimo dieną buvo įvykdytos šiame 18 straipsnyje nustatytos sąlygos,

bet kuriuo atveju reikia konstatuoti, kad tos sąlygos nebėra įvykdytos. Net jei gali būti, kad specialūs sulaikymo centrai patiria didelę naštą dėl su COVID-19 susijusios būtinybės laikytis didesnio atstumo, ši našta negali būti siejama su išskirtinai dideliu trečiųjų šalių piliečių skaičiumi, kaip reikalaujama pagal šio 18 straipsnio 1 dalį. Taip pat pažymėtina, kad Vokietijos teisės aktų leidėjas nepateikė informacijos apie sulaikymo centrų užimtumą ir nenurodė numatomo trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas vykdytinas įpareigojimas išvykti iš šalies teritorijos, skaičiaus, taip pat neaišku, kokiam skaičiui iš šių neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių yra prižasčių taikyti sulaikymą.

- 27 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas, ar pats nacionalinis teismas per kiekvieną sulaikymo siekiant išsiųsti procedūrą turi patikrinti, ar egzistuoja nepaprastoji padėtis, kaip ji suprantama pagal minėtą 18 straipsnį, ar, priešingai, jis privalo vadovautis teisės aktų leidėjo konstatavimu, neatlikdamas patikrinimo kiekvienu konkrečiu atveju.
- 28 Tuo atveju, jeigu taikyti sulaikymą nurodantis teismas pats privalėtų įsitikinti, kad yra nepaprastoji padėtis, kaip tai suprantama pagal minėtą 18 straipsnį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, reikia išnagrinėti, ar pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį jis privalo netaikyti 2019 m. rugpjūčio 15 d. įstatymo, jei tokia nepaprastoji padėtis nesusiklostė.
- 29 Jei į šį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai, dar reikia patikrinti, ar sulaikymo centras vien dėl organizacinio integravimo į teisingumo administracinę sistemą negali būti laikomas „specialiu sulaikymo centru“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnį, ir, jei taip, ar tokio centro negalima laikyti „specialiu sulaikymo centru“ dėl to, kad vienas iš šio centro pastatų naudojamas nuteistiems asmenims kalinti.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos [2008/115] 18 straipsnio 1 ir 3 dalys, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, turintis priimti sprendimą dėl sulaikymo išsiuntimo tikslais, kiekvienu konkrečiu atveju privalo įvertinti šioje nuostatoje nurodytas sąlygas, visų pirma tai, ar tebesitęsia išskirtinė padėtis, tuomet, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas, remdamasis 18 straipsnio 1 dalimi, nacionalinėje teisėje yra nukrypęs nuo [šios direktyvos] 16 straipsnio 1 dalies sąlygų?
2. Ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos [2008/115] 16 straipsnio 1 dalis, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, leidžianti laikinai iki 2022 m. liepos 1 d. išsiuntimo laukiančius sulaikytus asmenis apgyvendinti įkalinimo įstaigoje, nors valstybėje narėje yra specialių sulaikymo centrų ir nėra nepaprastosios padėties, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį, dėl kurios būtų būtina laikyti minėtus asmenis įkalinimo įstaigoje?
3. Ar Direktyvos [2008/115] 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad įstaiga nėra „specialus sulaikymo centras“ išsiuntimo laukiantiems sulaikytiems asmenims laikyti vien todėl, kad:
 - „specialus sulaikymo centras“ netiesiogiai yra pavaldus tam pačiam vyriausybės nariui kaip ir bausmę atliekantiems asmenims skirtos įkalinimo įstaigos, t. y. teisingumo ministru, ir

- „specialus sulaikymo centras“ priklauso įkalinimo įstaigai kaip skyrius, turintis savo vadovą, tačiau, kaip vienas iš kelių įkalinimo įstaigos skyrių, bendrai yra pavaldus įkalinimo įstaigos vadovybei?

4. Jei į trečiąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar Direktyvos [2008/115] 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmuo yra laikomas „specialiame sulaikymo centre“, kuris skirtas išsiuntimo laukiantiems sulaikytiems asmenims, kai įkalinimo įstaiga įrengia specialų skyrių išsiuntimo laukiančių asmenų kalėjimui, šis skyrius užima specialią aptvertą teritoriją, kurioje yra trys išsiuntimo laukiantiems asmenims skirti pastatai, iš kurių viename laikinai apgyvendinti išimtinai pakaitines arba trumpas laisvės atėmimo bausmes atliekantys asmenys, ir įkalinimo įstaiga rūpinasi, kad išsiuntimo laukiantys asmenys ir bausmę atliekantys asmenys būtų atskirti vieni nuo kitų: be kita ko, kiekviename pastate yra atskiros specializuotos patalpos (atskira rūbinė, atskiras medicinos punktas, atskira sporto salė) ir, nors kiemas (laukas) yra matomas iš visų pastatų, prie kiekvieno pastato įkalintiesiems yra įrengta atskira, vielos tinklo tvora aptverta teritorija, o tiesiogiai iš vieno pastato patekti į kitą neįmanoma?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 31 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalį suteikė šiai bylai pirmenybę.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

- 32 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti pirmiausia ir kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad specialus įkalinimo įstaigos skyrius, kuris turi savo vadovą, tačiau yra pavaldus tam pačiam ministrui kaip ir įkalinimo įstaigos, ir kuriame trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, laikomi specialiuose pastatuose su atskiromis specializuotomis patalpomis, atskirtuose nuo kitų šio skyriaus pastatų, kuriuose kalinami nuteistieji, gali būti laikomas „specialiu sulaikymo centru“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 33 Norint atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikia išsiaiškinti sąvoką „specialus sulaikymo centras“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnį. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nei Direktyvos 2008/115 16 straipsnyje, nei joksioje kitoje nuostatoje neapibrėžiama, kaip reikia suprasti šią sąvoką. Vadinasi, ji turi būti aiškinama remiantis ją sudarančių žodžių įprasta reikšme bendrinėje kalboje, kartu atsižvelgiant į kontekstą, kuriam esant šie žodžiai vartojami, ir teisės aktų, kuriuose šie žodžiai vartojami, tikslus (2020 m. spalio 1 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Financiën (Afrodiziakams taikomas lengvatinis PVM tarifas)*, C-331/19, EU:C:2020:786, 24 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 34 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, pirma, šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje yra įtvirtintas principas, pagal kurį neteisėtai esančių trečiosios šalies piliečių sulaikymas siekiant išsiųsti paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose (2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, EU:C:2020:511, 31 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 35 Vadinas, specialūs sulaikymo centrai, kaip jie suprantami pagal šią nuostatą, skirti tam, kad valstybės narės galėtų vykdyti sprendimą, kuriame, remiantis šios direktyvos 15 straipsniu, nurodoma sulaikyti neteisėtai šalies teritorijoje esantį trečiosios šalies pilietį, t. y. imtis prievartos priemonės, dėl kurios suinteresuotasis asmuo netenka judėjimo laisvės ir kuria jis atskiriamas nuo likusių gyventojų, įpareigojant nuolat likti ribotoje ir uždaroje teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 223 ir 225 punktus).
- 36 Iš šio 16 straipsnio 1 dalies formuluotės taip pat matyti, kad specialūs sulaikymo centrai skiriasi nuo įkalinimo įstaigų, o tai reiškia, kad sulaikymo šiuose centruose sąlygos turi turėti tam tikrų ypatumų, palyginti su įprastomis laisvės atėmimo bausmių vykdymo sąlygomis įkalinimo įstaigose.
- 37 Antra, iš Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio valstybės narės teritorijoje, sulaikymas, nesant kitų pakankamų, tačiau švelnesnių prievartos priemonių, kurios galėtų būti veiksmingai taikomos, gali būti pateisinamas tik siekiant pasirengti šio piliečio grąžinimui ir (arba) išsiuntimui, pirmiausia, kai esama pasislėpimo pavojaus arba kai toks pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo procedūros ar tam trukdo. Taigi tik tuo atveju, kai, įvertinus kiekvieną konkretų atvejį, sprendimo grąžinti vykdymui išsiunčiant gali kilti pavojus dėl suinteresuotojo asmens elgesio, valstybės narės gali apriboti jo laisvę ir jį sulaikyti (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 268 ir 269 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 38 Vadinas, kai neteisėtai šalyje esantį trečiosios šalies pilietį nurodoma sulaikyti siekiant išsiųsti, šis sulaikymas skirtas tik grąžinimo procedūros veiksmingumui užtikrinti ir juo nesiekama jokio baudžiamojo tikslo, kaip išvados 104 punkte pažymėjo generalinis advokatas.
- 39 Trečia, primintina, kad Direktyva 2008/115 siekiama suformuoti veiksmingą išsiuntimo ir repatriacijos politiką, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir gerbiant atitinkamų asmenų orumą (2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nelydimas nepilnamečio grąžinimas)*, C-441/19, EU:C:2021:9, 70 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 40 Konkrečiau kalbant, pažymėtina, kad bet koks pagal Direktyvą 2008/115 taikomas sulaikymas yra griežtai reglamentuotas jos IV skyriaus nuostatose, kad būtų užtikrinta, viena vertus, taikomų priemonių ir siekiamų tikslų proporcingumas ir, kita vertus, atitinkamų trečiųjų šalių piliečių pagrindinės teisės (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 274 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Taigi sulaikymo priemonės, patvirtintos pagal Direktyvos 2008/115 IV skyrių, be kita ko, neturi pažeisti trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomos tokios priemonės, teisės į laisvę, kuri garantuojama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 6 straipsnyje.

- 42 Primintina, kad Chartijoje įtvirtintos teisės atitinka tas, kurios garantuojamos 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK), todėl Chartijos 52 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad jų esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje konvencijoje, ir kartu patikslinama, kad Sąjungos teisėje galima numatyti didesnę apsaugą. Taigi, aiškinant Chartijos 6 straipsnį, reikia atsižvelgti į EŽTK 5 straipsnį, kaip nustatantį minimalią apsaugą (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 37 punktą).
- 43 Remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalį „sulaikymo vieta ir sąlygos turi būti tinkamos“ ir „turi egzistuoti ryšys tarp pagrindo, kuriuo remiamasi dėl leidžiamo [laisvės] atėmimo, ir sulaikymo vietos ir tvarkos“, atsižvelgiant į tai, kad toks sulaikymas gali būti taikomas asmenims, kurie „nepadare kitų nusikalstamų veikų nei tos, kurios susijusios su buvimu šalyje“ (2011 m. gruodžio 13 d. EŽTT sprendimo *Kanagaratnam ir kt. prieš Belgiją*, ECHR:2011:1213JUD001529709, 84 punktas ir 2019 m. vasario 28 d. EŽTT sprendimo *H. A. ir kt. prieš Graikiją*, ECHR:2019:0228JUD001995116, 196 punktas).
- 44 Ketvirta, pažymėtina, kad Direktyvos 2008/115 3 konstatuojamojoje dalyje daroma nuoroda į Europos Tarybos Ministrų komiteto priimtas „gaires dėl priverstinio grąžinimo“. Pagal dešimtąją iš šių gairių trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, „paprastai kuo greičiau apgyvendinami šiam tikslui skirtuose centruose, kuriuose yra šių asmenų teisinį statusą atitinkančios materialinės sąlygos ir tvarka, taip pat tinkamos kvalifikacijos personalas“.
- 45 Iš šio sprendimo 34–44 punktų matyti, kad „specialiam sulaikymo centrui“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį, būdingas tam tikras patalpų išdėstymas ir įranga, taip pat organizavimo ir veikimo ypatumai, dėl kurių jame apgyvendintas neteisėtai šalyje esantis trečiosios šalies pilietis turi nuolat likti ribotoje ir uždaroje teritorijoje, tačiau toks suvaržymas taikomas tik tiek, kiek būtina siekiant užtikrinti veiksmingą pasirengimą jo išsiuntimui. Taigi tokiam centre esančios sulaikymo sąlygos turi būti tokios, kad, kiek įmanoma, būtų išvengta galimybės, kad tokio piliečio sulaikymas prilygtų kalinimui įkalinimo įstaigoje, kai sulaikoma baudžiamaisiais tikslais.
- 46 Be to, turi būti sukurtos tokios sulaikymo sąlygos, kad būtų gerbiamos tiek Chartijoje garantuojamos pagrindinės teisės, tiek Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 2–5 dalyse ir 17 straipsnyje įtvirtintos teisės.
- 47 Taip pat neginčijama, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos taikyti Sąjungos teisės normų konkrečiam atvejui. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti teisinius vertinimus, būtinus pagrindinei bylai išspręsti. Kita vertus, Teisingumo Teismas turi pateikti jam visą informaciją, kuri yra būtina atliekant šį vertinimą (2019 m. liepos 3 d. Sprendimo *UniCredit Leasing*, C-242/18, EU:C:2019:558, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Šiuo aspektu svarbu pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes ir įvertinęs jų visumą, turi nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama sulaikymo vieta ir sąlygos, vertinamos bendrai, yra tinkamos pagal Direktyvos 2008/115 15 straipsnį skirtam sulaikymui.

- 49 Pirma, reikia patikslinti, kad kelios reikšmingos aplinkybės, kuriomis šis teismas gali vadovautis atlikdamas bendrą vertinimą, be kita ko, nurodytos dešimtoje ir vienuoliktoje gairėse dėl priverstinio gražinimo, kurias priėmė Europos Tarybos Ministrų komitetas ir į kurias daroma nuoroda šios direktyvos 3 konstatuojamojoje dalyje.
- 50 Antra, kaip išvados 124 punkte pažymėjo generalinis advokatas, vien aplinkybės, kad sulaikymo vieta, turinti savo valdymo struktūrą, administraciniu požiūriu yra priskirta prie valdžios institucijos, į kurios kompetencijos sritį patenka ir įkalinimo įstaigos, nepakanka, kad ši vieta nebūtų laikoma „specialiu sulaikymo centru“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį. Iš tiesų toks išimtinai administracinio pobūdžio ryšys šiuo aspektu iš esmės neturi reikšmės. Kitaip būtų tik tuo atveju, jei tam tikrų sulaikymo sąlygų taikymas būtų susijęs su tokiu ryšiu.
- 51 Trečia, pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, jeigu valstybė narė neturi galimybių apgyvendinti išsiuntimo laukiančių trečiųjų šalių piliečių specialiaame sulaikymo centre ir turi naudotis įkalinimo įstaigų patalpomis, sulaikyti trečiosios šalies piliečiai turi būti atskirti nuo kalinių.
- 52 Taigi vien neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių atskyrimo nuo toje pačioje įstaigoje laikomų kalinių nepakanka, kad būtų galima teigti, jog šios įstaigos dalis, kurioje šie piliečiai sulaikyti siekiant išsiųsti, yra „specialus sulaikymo centras“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį.
- 53 Vis dėlto, jeigu toks atskyrimas iš tikrųjų užtikrinamas, įstaigos pripažinimas „specialiu sulaikymo centru“ nėra automatiškai neįmanomas dėl to, kad, kaip nagrinėjamu atveju, atskira komplekso, kuriame trečiųjų šalių piliečiai laikomi sulaikyti siekiant išsiųsti, dalis yra skirta nuteistiesiems kalinti.
- 54 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas į tai neabejotinai turi atsižvelgti atlikdamas vertinimą, jis taip pat turi atkreipti ypatingą dėmesį į patalpų, skirtų būtent sulaikytiems trečiųjų šalių piliečiams, įrengimą, taisykles, kuriose nustatytos jų sulaikymo sąlygos, ir į įstaigos, kurioje jie laikomi sulaikyti, darbuotojų kvalifikaciją ir įgaliojimus ir nustatyti, ar, atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams taikomi apribojimai neviršija to, kas būtina siekiant užtikrinti veiksmingą gražinimo procedūrą, ir kuo labiau užkerta kelią tam, kad toks sulaikymas prilygtų kalinimui įkalinimo įstaigoje, kai sulaikoma baudžiamaisiais tikslais.
- 55 Atsižvelgiant į tai, aplinkybė, kad nacionalinės bausmių vykdymą reglamentuojančios normos taikomos (net jei tik pagal analogiją) išsiuntimo laukiančių trečiųjų šalių piliečių sulaikymui, yra svarus požymis, kad toks sulaikymas vykdomas ne „specialiaame sulaikymo centre“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalį.
- 56 Priešingai, tai, kad bent didžioji dalis darbuotojų, atsakingų už trečiosios šalies piliečių sulaikymą siekiant juos išsiųsti, ir pagrindiniai už įstaigos, kurioje vykdomas sulaikymas, veiklą atsakingi vadovai yra specialiai apmokyti, kad galėtų dirbti su tokiais asmenimis, yra požymis, patvirtinantis šios įstaigos kvalifikavimą kaip „specialaus sulaikymo centro“. Tas pats pasakytina apie aplinkybę, kad tiesiogiai su šiais trečiųjų šalių piliečiais bendraujantis personalas yra įdarbintas tik įstaigoje, kurioje jie laikomi sulaikyti, o ne kartu ir centre, skirtame kalinti nuteistiesiems.

57 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad specialus įkalinimo įstaigos skyrius, kuris turi savo vadovą, tačiau yra pavaldus tam pačiam ministrui kaip ir įkalinimo įstaigos, ir kuriame trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, laikomi specialiuose pastatuose su atskiromis specializuotomis patalpomis, atskirtuose nuo kitų šio skyriaus pastatų, kuriuose kalinami nuteistieji, gali būti laikomas „specialiu sulaikymo centru“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, su sąlyga, jog šiems piliečiams taikomos sulaikymo sąlygos yra tokios, kad kuo labiau būtų užkirstas kelias tam, kad toks sulaikymas prilygtų kalinimui įkalinimo įstaigoje, ir kad būtų gerbiamos tiek Chartijoje garantuojamos pagrindinės teisės, tiek Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 2–5 dalyse ir 17 straipsnyje įtvirtintos teisės.

Dėl pirmojo klausimo

58 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 ir 3 dalys, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, turintis priimti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo siekiant išsiųsti vykdymo įkalinimo įstaigoje arba tokio sulaikymo termino pratęsimo, turi galėti patikrinti, ar įvykdytos šiame 18 straipsnyje nustatytos sąlygos, su kuriomis siejama valstybių narių galimybė numatyti, kad toks pilietis bus sulaikytas įkalinimo įstaigoje.

59 Pirma, pažymėtina, kad sulaikymas ir jo termino pratęsimas yra analogiški, nes abiem atvejais apribojama atitinkamo trečiosios šalies piliečio laisvė, siekiant pasirengti jį grąžinti ir (arba) išsiųsti (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 44 punktą).

60 Antra, reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį valstybei narei leidžiama imtis skubių priemonių, susijusių su trečiosios šalies piliečio sulaikymo sąlygomis, nukrypstančiomis nuo šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje ir 17 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, kai dėl išskirtinai didelio trečiosios šalies piliečių, kurie turi būti grąžinti, skaičiaus atsiranda nenumatyta didelė našta valstybės narės sulaikymo centrams, ir tol, kol tęsiasi ši išskirtinė padėtis. Šio 18 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad pagal šio straipsnio 1 dalį valstybėms narėms nesuteikiama galimybės nukrypti nuo jų bendros pareigos imtis visų būtinų bendro ar specialaus pobūdžio priemonių, kad būtų užtikrintas pagal Direktyvą 2008/115 numatytas jų pareigų vykdymas.

61 Vadinas, valstybė narė, kuri priima tokius teisės aktus, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, taikydama šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalį privalo toliau laikytis kitų nei numatytosios šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalyje ir 17 straipsnio 2 dalyje taisyklių, reglamentuojančių neteisėtai šalyje esančio trečiosios šalies piliečio sulaikymą ir sulaikymo pratęsimą.

62 Trečia, pažymėtina, kad sprendimas sulaikyti trečiosios šalies pilietį ar pratęsti jo sulaikymo terminą yra jo teisės į laisvę, įtvirtintos Chartijos 6 straipsnyje, suvaržymas, todėl turi būti taikomas laikantis griežtų garantijų, t. y. be kita ko, apsaugos nuo savivalės (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 40 punktą). Tokia apsauga, be kita ko, reiškia, kad sulaikymas gali būti skirtas arba jo terminas pratęstas tik laikantis bendrųjų ir abstrakčių taisyklių, kuriomis nustatomos jo sąlygos ir tvarka.

63 Be to, jeigu joks teismas negalėtų patikrinti, ar sprendimas sulaikyti pagal Direktyvą 2008/115 atitinka pagal Sąjungos teisę užtikrinamas neteisėtai valstybės narės teritorijoje esančių trečiųjų šalių piliečių teises, taip būtų pažeista Chartijos 47 straipsnyje garantuojamos teisės į veiksmingą

teisminę gynybą esmė (šiuo klausimu žr. 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 290 punktą).

- 64 Vadinasi, kai teismas pagal savo jurisdikciją ir remdamasis valstybės narės teisės normomis, kuriomis įgyvendinamas Direktyvos 2008/115 18 straipsnis, turi nurodyti, kad trečiosios šalies piliečio sulaikymas siekiant išsiųsti bus vykdomas įkalinimo įstaigoje arba kad jo sulaikymo terminas tokioje įstaigoje bus pratęstas, šis teismas turi galėti prieš priimdamas sprendimą išnagrinėti, ar tokios teisės normos suderinamos su Sąjungos teise, ir kontroliuoti, ar jos atitinka tai, kas leidžiama pagal šį 18 straipsnį (pagal analogiją žr. 2021 m. sausio 28 d. Sprendimo *Spetsializirana prokuratura (Pranešimas apie teises)*, C-649/19, EU:C:2021:75, 74 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 65 Šiuo tikslu šis teismas turi galėti nuspręsti dėl visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, kad galėtų nustatyti, ar atitinkamo trečiosios šalies piliečio sulaikymas iš esmės ir nukrypstanti jo vykdymo tvarka, taikoma remiantis Direktyvos 2008/115 18 straipsniu, yra pagrįsti. Šis teismas turi galėti atsižvelgti į sulaikyti įkalinimo įstaigoje prašančios administracinės institucijos nurodytas faktines aplinkybes, pateiktus įrodymus ir į galimas suinteresuotojo trečiosios šalies piliečio pastabas. Be to, jis turi galėti išsiaiškinti bet kokią kitą jo sprendimui priimti svarbią aplinkybę, jei nuspręstų, kad tai būtina. Vadinasi, teisminės institucijos turimi įgaliojimai negali apsiriboti tik atitinkamos administracijos institucijos pateiktais duomenimis (pagal analogiją žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 62 punktą).
- 66 Galiausiai, priešingai, nei teigia Vokietijos vyriausybė, Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta atitinkamos valstybės narės pareiga informuoti Komisiją apie tai, kad ji ėmėsi išskirtinių priemonių, leidžiamų pagal šio straipsnio 1 dalį, ir apie priežasčių, pateisinančių šių priemonių taikymą, išnykimą, negali pakeisti tokios išvados. Ši paprasto pranešimo procedūra neprilygsta sulaikymo priemonių, kurios gali būti taikomos remiantis šia nuostata, teisėtumo teisminiam nagrinėjimui.
- 67 Remiantis visu tuo, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 18 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinis teismas, kuris, įgyvendindamas savo jurisdikciją, turi priimti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo siekiant išsiųsti vykdymo įkalinimo įstaigoje arba tokio sulaikymo termino pratęsimo, turi galėti patikrinti, ar įvykdytos šiame 18 straipsnyje nustatytos sąlygos, su kuriomis siejama valstybių narių galimybė numatyti, kad toks pilietis bus sulaikytas įkalinimo įstaigoje.

Dėl antrojo klausimo

- 68 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas gali netaikyti valstybės narės teisės normų, pagal kurias leidžiama neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigose, atskiriant juos nuo kalinių, jei netenkinamos arba nebetenkinamos sąlygos, kurioms esant pagal šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalį šios teisės normos atitinka Sąjungos teisę.

- 69 Pirmiausia pažymėtina, kad valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje įtvirtinto principo, pagal kurį trečiųjų šalių piliečių sulaikymas siekiant išsiųsti vykdomas specialiuose sulaikymo centruose, tiek pagal šios dalies antrą sakinį, tiek pagal šios direktyvos 18 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, EU:C:2020:511, 36 ir 39 punktus).
- 70 Taigi, siekiant atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą ir neatsižvelgiant į tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos buvo priimtose remiantis Direktyvos 2008/115 18 straipsniu, reikia nustatyti sąlygas, kuriomis valstybė narė, remdamasi ne tik šiuo 18 straipsniu, bet ir Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antru sakiniu, gali nukrypti nuo pareigos sulaikymą siekiant išsiųsti vykdyti specialiaame sulaikymo centre, paskui išnagrinėti, ar tuo atveju, kai nė viena iš šių nuostatų netaikoma, valstybės narės teismas gali netaikyti tos valstybės narės teisės normų, pagal kurias leidžiama trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigose, atskiriant juos nuo kalinių.
- 71 Dėl Direktyvos 2008/115 18 straipsnio pasakytina, kad tiek, kiek pagal šią nuostatą valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo tam tikrų šioje direktyvoje įtvirtintų principų, kai dėl išskirtinai didelio trečiųjų šalių piliečių, kurie turi būti grąžinti, skaičiaus atsiranda nenumatyta didelė našta valstybės narės sulaikymo centrams, ji turi būti aiškinama siaurai.
- 72 Pažymėtina, kad vien tai, jog atitinkamos valstybės narės teritorijoje yra išskirtinai didelis trečiųjų šalių piliečių, kurie turi būti grąžinti, skaičius, neįrodo, kad įvykdytos Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos. Pagal šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalį tik dalis šių trečiųjų šalių piliečių gali būti sulaikyti siekiant išsiųsti ir dėl šios priežasties gali būti nenumatyta didelė našta atitinkamos valstybės narės specialioms sulaikymo centrams.
- 73 Taigi tam, kad valstybė narė įgyvendintų Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalyje jai suteiktą galimybę nukrypti, ji turi galėti įrodyti, jog trečiųjų šalių piliečių, dėl kurių priimtas sprendimas juos sulaikyti siekiant išsiųsti, skaičius yra toks didelis, kad dėl jo atsiranda nenumatyta didelė našta visoje jos teritorijoje esantiems specialioms sulaikymo centrams.
- 74 Pirma, dėl konkrečios sąlygos, susijusios su atitinkamos valstybės narės sulaikymo centrams tenkančios naštos dydžiu, pažymėtina, kad, kaip išvados 59 punkte iš esmės nurodė generalinis advokatas, Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalyje reikalaujama ne to, kad šių specialių sulaikymo centrų pajėgumai būtų nuolat visiškai panaudoti, o tik to, kad jie būtų struktūriškai beveik panaudoti.
- 75 Aplinkybė, kad kai kuriose šios nuostatos kalbinėse versijose, pavyzdžiui, versijoje vokiečių kalba, kalbama apie šių centrų „perpildymą“ (*Überlastung*), nekeičia šios išvados. Kitose šios nuostatos kalbinėse versijose nurodoma „didelė“ našta, pavyzdžiui, versijose prancūzų (*charge lourde*), nyderlandų (*zwaar worden belast*) ispanų (*importante*), italų (*notevole*) ir lietuvių kalbomis.
- 76 Pagal suformuotą jurisprudenciją negali vyrauti vien pažodinis vienos ar kelių Sąjungos teisės akto, priimto daugeliu kalbų, kalbinių versijų aiškinimas ir būti nepaisoma kitų kalbinių versijų, nes siekiant vienodai taikyti Sąjungos teisės normas jas reikia aiškinti atsižvelgiant, be kita ko, į versijas visomis kalbomis. Esant kalbinių Sąjungos teisės akto versijų neatitikimų, atitinkama nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į teisės akto, kurio dalis ji yra, bendrą struktūrą ir tikslą (2017 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Nintendo*, C-24/16 ir C-25/16, EU:C:2017:724, 72 punktą).

- 77 Kaip nurodyta šio sprendimo 71 punkte, Direktyvos 2008/115 18 straipsnis turi būti aiškinamas siaurai, tačiau toks aiškinimas turi atitikti šio straipsnio tikslus ir dėl jo ši nuostata negali tapti neveiksminga (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Fastweb*, C-19/13, EU:C:2014:2194, 40 punktą). Šiame 18 straipsnyje valstybėms narėms suteikta galimybė nukrypti nuo tam tikrų Direktyvos 2008/115 nuostatų, kad jos galėtų užtikrinti grąžinimo procedūros veiksmingumą net ir susiklosčius nepaprastajai padėčiai, prarastų didelę dalį veiksmingumo, jei valstybė narė negalėtų priimti teisės normų, pagal kurias tam tikrą laiką būtų leidžiama trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, apgyvendinti įkalinimo įstaigoje, motyvuojant vien tuo, jog per tą laiką atsirastų arba gali atsirasti laisvų vietų kai kuriuose jos teritorijoje esančiuose specialiuose sulaikymo centruose, net jei tų vietų atsirastų trumpam arba labai nedaug.
- 78 Taigi remdamasi Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalimi valstybė narė gali priimti teisės normas, leidžiančias trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, apgyvendinti įkalinimo įstaigose, net jeigu neatmestina, kad laikotarpiu, per kurį ši valstybė narė naudojasi tokia galimybe, kai kuriuose jos teritorijoje esančiuose specialiuose sulaikymo centruose laikinai gali atsirasti laisvų vietų.
- 79 Antra, dėl konkrečios sąlygos, susijusios su atitinkamos valstybės narės sulaikymo centrų tenkančios naštos nenumatymu, pažymėtina, kad pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 ir 2 dalis nuo šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies ir 17 straipsnio 2 dalies leidžiančios nukrypti nuostatos, kurias valstybė narė gali priimti remdamasi šiuo 18 straipsniu, yra skubios išskirtinės priemonės. Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nacionalinės institucijos, įgaliotos taikyti nacionalinės teisės aktus, kuriais perkeliamas Direktyvos 2008/115 16 straipsnis, turi turėti galimybę vykdyti sulaikymą specialiuose sulaikymo centruose (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Bero ir Bouzalmate*, C-473/13 ir C-514/13, EU:C:2014:2095, 29 punktą).
- 80 Taigi atitinkama valstybė narė turi galėti įrodyti, kad tuo metu, kai priėmė tokias nukrypti leidžiančias nuostatas, jai nebuvo galima pagrįstai priekaištauti dėl to, kad ji iš anksto nenumatė didelės naštos, kuri tuo metu teks jos teritorijoje esantiems specialioms sulaikymo centrų dėl didelio trečiųjų šalių piliečių, dėl kurių priimtas sprendimas sulaikyti, skaičiaus, arba bent jau jai nebuvo galima pagrįstai priekaištauti dėl to, kad tuo metu nesiėmė pakankamų struktūrinių priemonių, kad sumažintų šią specialioms sulaikymo centrų tenkančią naštą.
- 81 Vadinas, valstybė narė negali remtis, be kita ko, Direktyvos 2008/115 18 straipsniu, kai jos specialioms sulaikymo centrų tenkanti didelė našta kyla ne dėl netikėtai padidėjusio trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas sulaikymas, skaičiaus, o dėl sumažėjusio šiuose specialiuose sulaikymo centruose esančių vietų skaičiaus arba dėl nacionalinių valdžios institucijų planavimo stokos.
- 82 Trečia, taip pat svarbu, kad tokia valstybė narė galėtų įrodyti, jog didelė našta, kaip ji suprantama pagal šio sprendimo 74 punktą, išlieka visą laikotarpį, kurį ji remiasi Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalimi, siekdama nukrypti nuo šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje įtvirtinto principo. Iš šio 18 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad tokios priemonės turi būti nebetaikomos, kai išnyksta šioje nuostatoje apibūdinta nepaprastoji padėtis.

- 83 Be to, ši valstybė narė turi galėti per visą laikotarpį, per kurį remiasi Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalimi, įrodyti, kad dar negalėjo imtis pakankamų struktūrinių priemonių, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 80 punktą, kad sumažintų šią specialioms sulaikymo centrams tenkančią didelę našta.
- 84 Taigi pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnį valstybei narei leidžiama palikti galioti teisės normas, pagal kurias trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, leidžiama laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigose, kol iš šios valstybės narės negalima pagrįstai tikėtis, kad ji susidoros su nenumatyta didele našta, tenkančia visiems jos specialioms sulaikymo centrams dėl išskirtinai didelio trečiųjų šalių piliečių, dėl kurių priimtas sprendimas sulaikyti siekiant išsiųsti, skaičiaus.
- 85 Tam, kad būtų laikomasi šių sąlygų, atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos gali būti teisiškai įpareigos reguliariai peržiūrėti, ar tokia nepaprastoji padėtis vis dar tęsiasi, bent jau kai šios valstybės narės pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnį priimtos teisės sukelia pasekmių ne tik trumpą laikotarpį, kuris prireikus gali būti pratęstas.
- 86 Ketvirta, primintina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 61 punkte, remdamasi Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalimi, valstybė narė iš neteisėtai jos teritorijoje esančio trečiosios šalies piliečio gali atimti tik pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį ir 17 straipsnio 2 dalį jam suteiktas teises.
- 87 Kaip patvirtina Direktyvos 2008/115 13 ir 16 konstatuojamosios dalys, šioje direktyvoje aiškiai nustatyta, kad taikant prievartos priemones, konkrečiau kalbant, sulaikymo priemones, turi būti laikomasi proporcingumo principo, kiek tai susiję su priemonėmis, kurių imamasi, ir siekiamais tikslais.
- 88 Vadinas, nacionalinės teisės nuostatose, kuriomis įgyvendinamas šis 18 straipsnis, turi būti numatyta, kad trečiosios šalies pilietis, sulaikytas siekiant išsiųsti, gali būti apgyvendintas įkalinimo įstaigoje tik kiekvienu individualiu atveju išnagrinėjus, ar tuo metu nėra laisvų vietų viename iš atitinkamos valstybės narės specialių sulaikymo centrų ir ar negalima imtis jokios kitos švelnesnės prievartos priemonės.
- 89 Be to, šios direktyvos 18 straipsnį taikanti valstybė narė privalo pagal šios direktyvos 16 straipsnio 3 dalį ir 17 straipsnio 3–5 dalis ypatingą dėmesį skirti sulaikytų pažeidžiamų asmenų situacijai, ypač nepilnamečiams, kurių interesams turi būti skiriamas pagrindinis dėmesys.
- 90 Taigi, kaip išvados 70 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, pažeidžiamo trečiosios šalies piliečio, sulaikyto siekiant išsiųsti, negalima apgyvendinti įkalinimo įstaigoje vadovaujantis Direktyvos 2008/115 18 straipsniu, jeigu paaiškėja, kad toks sulaikymas nesuderinamas su atsižvelgimu į ypatingus poreikius, kylančius dėl jo pažeidžiamumo.
- 91 Galiausiai pasakytina, kad naudodamasi Direktyvos 2008/115 18 straipsnyje suteikta galimybe atitinkama valstybė narė taip pat turi paisyti Chartijoje, ypač jos 6 straipsnyje įtvirtintų pagrindinių teisių. Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 41–43 punktuose, konstatuotina, kad ši valstybė narė turi įsitikinti, kad trečiųjų šalių piliečių, sulaikytų siekiant išsiųsti ir apgyvendintų įkalinimo įstaigoje, sulaikymo sąlygos skiriasi nuo šioje įstaigoje kalinamų nuteistųjų sulaikymo sąlygų. Be kita ko, svarbu, kad atitinkama valstybė narė užtikrintų, kad, kiek įmanoma, būtų išvengta šių piliečių kontakto su laisvės atėmimo bausmę atliekančiais asmenimis.

- 92 Pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį valstybėms narėms išimties tvarka ir kitokiais nei Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalyje aiškiai numatytais atvejais leidžiama sulaikyti išsiuntimo laukiančius neteisėtai šalyje esančius trečiosios šalies piliečius apgyvendinant įkalinimo įstaigoje atskirai nuo bausmę atliekančių kalinių, jeigu dėl ypatingų bylos aplinkybių valstybės narės negali laikytis šia direktyva siekiamų tikslų, užtikrindamos minėtų asmenų sulaikymą apgyvendinant specialiuose sulaikymo centruose (2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, EU:C:2020:511, 39 punktą).
- 93 Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal tokią nuostatą, aiškinamą siaurai, leidžiama sulaikyti siekiant išsiųsti neteisėtai šalyje esantį trečiosios šalies pilietį ir apgyvendinti jį įkalinimo įstaigoje dėl to, kad jis kelia realią, tuo metu esančią ir pakankamai didelę grėsmę kuriam nors pagrindiniam visuomenės interesui arba atitinkamos valstybės narės vidaus ar išorės saugumui, su sąlyga, kad jis apgyvendinamas atskirai nuo bausmę atliekančių kalinių (2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, EU:C:2020:511, 31 ir 48 punktai).
- 94 Be to, visiškai, staigus ir laikinas visų valstybės narės teritorijoje esančių specialių sulaikymo centrų perpildymas, kuris skiriasi nuo Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalyje nurodytos nenumatytos didelės naštos, taip pat galėtų lemti tai, kad ši valstybė narė negali paisyti Direktyva 2008/115 siekiamų tikslų ir kartu užtikrinti, kad visi trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, būtų apgyvendinti specialiuose sulaikymo centruose.
- 95 Taip būtų, jei valstybė narė susidurtų su jos specialių sulaikymo centrų perpildymu, kaip nurodyta pirmesniame punkte, ir būtų akivaizdu, kad grąžinimo procedūros veiksmingumui užtikrinti nepakaktų jokios kitos švelnesnės prievartos priemonės nei konkretaus trečiosios šalies piliečio, kuris turi būti grąžintas, sulaikymas.
- 96 Tokiu atveju manytina, kad pagal Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį iš esmės leidžiama tokį trečiosios šalies pilietį laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigoje atskirai nuo kalinių.
- 97 Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad ši nuostata turi būti aiškinama siaurai ir šis aiškinimas turi būti suderinamas su Direktyvos 2008/115 18 straipsnio taikymo sritimi, sulaikymas apgyvendinant įkalinimo įstaigoje esant tokiai situacijai, kokia nurodyta šio sprendimo 95 punkte, visų pirma gali būti taikomas tik trumpą laikotarpį, kuris negali viršyti kelių dienų, ir tik tam, kad atitinkama valstybė narė galėtų skubiai imtis būtinų priemonių, kad užtikrintų, kad suinteresuotasis asmuo kuo greičiau būtų perkeltas į specialųjį sulaikymo centrą ir toliau laikomas ten. Be to, toks sulaikymas nebėra pateisinamas pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, kai atitinkamos valstybės narės specialių sulaikymo centrų perpildymas tęsiasi ilgiau nei kelias dienas arba sistemingai dažnai kartojasi.
- 98 Taip pat svarbu priminti, kad vykdant tokį sulaikymą įkalinimo įstaigoje turi būti paisoma tiek Chartijoje garantuojamų pagrindinių teisių, tiek Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 2–5 dalyse ir 17 straipsnyje įtvirtintų teisių.
- 99 Pažymėtina, kad valstybės narės teisės nuostatomis, pagal kurias leidžiama trečiosios šalies pilietį, sulaikytą siekiant išsiųsti, apgyvendinti įkalinimo įstaigoje, nors neįvykdytos Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje ir 18 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos, kurioms esant galima pasinaudoti tokia galimybe, pažeidžiama šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje įtvirtinta trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas sulaikymas siekiant išsiųsti, teisė būti laikomiems tik specialiuose sulaikymo centruose.

- 100 Viena vertus, ši nuostata yra besąlygiška ir pakankamai tiksli, kad veiktų tiesiogiai (šiuo klausimu žr. 2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 47 punktą).
- 101 Kita vertus, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą tuo atveju, kai negali aiškinti nacionalinės teisės aktų taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, kiekvienas nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi pagal jo jurisdikciją, kaip valstybės narės įstaiga, privalo netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios Sąjungos teisės nuostatai, kuri tiesiogiai veikia jo nagrinėjamoje byloje (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 139 punktą).
- 102 Vadinas, bet kuris nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi pagal jo kompetenciją, turi atsisakyti taikyti tokias teisės nuostatas savo nagrinėjamoje byloje, nebent galėtų aiškinti tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip nurodytos šio sprendimo 99 punkte, taip, kad jos atitiktų Sąjungos teisę.
- 103 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis, siejama su Sąjungos teisės viršenybės principu, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas turi netaikyti valstybės narės teisės nuostatų, pagal kurias leidžiama neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigose, atskiriant juos nuo kalinių, kai netenkinamos arba nebetenkinamos sąlygos, kurioms esant pagal šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį šios teisės normos atitinka Sąjungos teisę.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 104 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad specialus įkalinimo įstaigos skyrius, kuris turi savo vadovą, tačiau yra pavaldus tam pačiam ministrui kaip ir įkalinimo įstaigos, ir kuriame trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti siekiant išsiųsti, laikomi specialiuose pastatuose su atskiromis specializuotomis patalpomis, atskirtuose nuo kitų šio skyriaus pastatų, kuriuose kalinami nuteistieji, gali būti laikomas „specialiu sulaikymo centru“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, su sąlyga, jog šiems piliečiams taikomos sulaikymo sąlygos yra tokios, kad kuo labiau būtų užkirstas kelias tam, kad toks sulaikymas prilygtų kalinimui įkalinimo įstaigoje, ir kad būtų gerbiamos tiek Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje garantuojamos pagrindinės teisės, tiek Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 2–5 dalyse ir 17 straipsnyje įtvirtintos teisės.**

2. **Direktyvos 2008/115 18 straipsnis, siejamas su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad nacionalinis teismas, kuris, įgyvendindamas savo jurisdikciją, turi priimti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo siekiant išsiųsti vykdymo įkalinimo įstaigoje arba tokio sulaikymo termino pratęsimo, turi galėti patikrinti, ar įvykdytos šiame 18 straipsnyje nustatytos sąlygos, su kuriomis siejama valstybių narių galimybė numatyti, kad toks pilietis bus sulaikytas įkalinimo įstaigoje.**
3. **Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalis, siejama su Sąjungos teisės viršenybės principu, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas turi netaikyti valstybės narės teisės nuostatų, pagal kurias leidžiama neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius, sulaikytus siekiant išsiųsti, laikinai apgyvendinti įkalinimo įstaigose, atskiriant juos nuo kalinių, kai netenkinamos arba nebetenkinamos sąlygos, kurioms esant pagal šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį šios teisės normos atitinka Sąjungos teisę.**

Parašai.